

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์แบบวีรบุรุษของผู้ร้ายกลับใจ นี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาจากกรณีศึกษา 2 กรณี ที่ปรากฏในสื่อมวลชนในปี พ.ศ. 2538 โดยกรณีศึกษาดังกล่าวคือ

- หนู เชิญยิ้ม ดาราตลกผู้โด่งดังและเป็นที่ยู้งักกันดี ได้เปิดเผยถึงอดีตซึ่งเคยติดยาเสพติดในอดีตและในปัจจุบันได้เลิกขาดแล้ว (เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำต่อตนเอง)
- สุริยัน คักดีโฮสง อดีตมือปืนรับจ้างผู้ซึ่งเคยต้องโทษคดีฆ่าคนตาย ได้เปิดเผยถึงความผิดในอดีตและมอบตัวเมื่อก่อคดีสุดท้าย คือ ฆ่าผู้หญิงซึ่งกำลังตั้งครรภ์ (เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำต่อผู้อื่น)

โดยทั้ง 2 กรณีที่จะทำการศึกษานั้นเป็นผู้ที่เคยกระทำผิดในอดีตและกลับตัวเป็นคนดีได้ในปัจจุบัน เหตุผลในการเลือกศึกษา 2 กรณีนี้ เนื่องจากกรณีแรกเป็นตัวแทนของความผิดที่เกิดจากการกระทำต่อตนเอง (ถือเป็นความผิดขนาดเบา) และกรณีที่สองเป็นตัวแทนของความผิดที่เกิดจากการกระทำต่อผู้อื่น (ถือเป็นความผิดขนาดหนัก) ที่ได้ปรากฏในรายการสัมภาษณ์ หรือรายการ talk show ทางทีวี และจากการให้สัมภาษณ์ในนิตยสารต่างๆ และจากข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ซึ่งผู้ทำการวิจัยจะทำการศึกษาถึงเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อมวลชน , ผู้ส่งสาร (สื่อมวลชน) และผู้รับสาร

สำหรับแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วยแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวบุคคล เทปโทรทัศน์ และเอกสารต่างๆ ดังนี้

บุคคล

เป็นการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่

- ผู้ส่งสาร (สื่อมวลชน) คือ ผู้เขียนบท (Scriptwriter) ผู้กำกับรายการ (Director) และพิธีกร (Host)

- ผู้รับสาร โดยใช้วิธีการ Focus group ผู้รับสารกลุ่มตัวอย่างจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive) ทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่ พระสงฆ์ ครูอาจารย์ นักเรียนนักศึกษา เจ้าหน้าที่ผู้คุมขังนักโทษ โดยเหตุผลในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ คือ

- (1) พระสงฆ์ และครูอาจารย์ เป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลที่กระทำผิด โดยคิดว่าบุคคลเหล่านี้สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้จริง

- (2) ผู้คุมนักโทษ เป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลที่กระทำผิด โดยคิดว่าบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้จริง

- (3) นักเรียนนักศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลซึ่งยังไม่แน่ชัดว่าจะมีทัศนคติโน้มเอียงไปในทางใด

นอกจากนี้เหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันโดยเจาะจงมาจากพื้นฐานอาชีพของกลุ่ม คือ ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบตามแนวคิดเรื่องผู้รับสารของ Stuart Hall ว่ากลุ่มผู้รับสารดังกล่าว จะมีความแตกต่างในการถอดรหัสสารอย่างไร ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มที่มีความแตกต่างกันไปทั้ง 4 กลุ่มมาตรวจสอบกับแนวคิดของ Hall นั้นเอง

เทปโทรทัศน์

ซึ่งผู้วิจัยทำการขอสำเนาจากบริษัทผู้ผลิตรายการ จากรายการต่าง ๆ ดังนี้

- รายการละครแห่งชีวิต ผลิตรายการโดย บริษัท เวอร์คพอยท์เอนเทอร์เทนเมนต์ จำกัด

- รายการสี่ท่มสแควร์ ผลิตรายการโดย บริษัท คอนสแตนท์แอดเวอร์ไทซิง จำกัด

- รายการเปิดอก ผลิตรายการโดย บริษัท บรอดแคสต์ติ้งไทยแลนด์ จำกัด

เอกสาร

ได้แก่ นิตยสาร ที่ทำการสัมภาษณ์กรณีศึกษา
หนังสือที่กล่าวถึงกรณีศึกษา
หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวของกรณีศึกษา

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมเทปโทรทัศน์และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในนั้น เพื่อดูวิธีการนำเสนอและเนื้อหาที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ให้สัมภาษณ์ไว้
2. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหานั้น มาใช้เป็นแนวทางในการร่างคำถามที่ต้องการได้ข้อมูลจากบุคคลที่เป็นผู้ส่งสาร
3. ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ส่งสารโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์แบบวีรบุรุษของผู้ร้ายกลับใจ และจุดมุ่งหมายที่ต้องการส่งสารดังกล่าว
4. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับสาร
5. ศึกษาผู้รับสารโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) และใช้วิธีการ Focus group discussion กลุ่มต่างๆ ที่ถูกเลือกมานั้น 4 กลุ่ม
 - ให้แต่ละกลุ่มตัวอย่างดูเทปโทรทัศน์ของกรณีศึกษาทั้ง 2 กรณี
 - ให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นจากแนวคำถามที่เตรียมไว้เพื่อเก็บข้อมูลของผู้รับสาร
 - นำข้อมูลที่เก็บได้จากผู้รับสารแล้วไปทำการวิเคราะห์ในส่วนของการตอบรับสารที่นำเสนอภาพลักษณ์แบบวีรบุรุษของผู้ร้ายกลับใจ
6. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์เพื่อสรุปผลของการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบบันทึกหรือแบบสังเกต (Note Taking or Observation Note) ใช้ในการเก็บรวบรวมจากการบันทึกสิ่งที่สังเกตได้จากการศึกษาเทปโทรทัศน์และเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ

แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์
ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร โดยมีประเด็นเนื้อหาครอบคลุมดังต่อไปนี้

- ผู้ส่งสาร**
- ปัจจัยในการกำหนดเนื้อหา
 - วิธีการและกลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์วีรบุรุษให้กับผู้ถูกสัมภาษณ์
 - จุดมุ่งหมายหรือความคาดหวังที่มีต่อผู้รับสาร
 - ทศนคติของผู้ส่งสารต่อการนำเสนอประเด็นผู้ร้ายกลับใจ

- ผู้รับสาร**
- ความเข้าใจในเนื้อหาสาร
 - ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นผู้ร้ายกลับใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. **การวิเคราะห์เนื้อหา** เป็นการวิเคราะห์เทปโทรทัศน์และเอกสารต่าง ๆ
โดยทำการวิเคราะห์ตามประเด็นต่อไปนี้

- คำพูดเกริ่นนำก่อนการสัมภาษณ์
- ลักษณะการสัมภาษณ์
- สารที่ได้จากการสัมภาษณ์
- ให้ความสำคัญกับสิ่งใดและไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งใด
- คำพูดที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ฝากถึงผู้รับสาร
- คำพูดสรุปก่อนจบการสัมภาษณ์
- วิธีการและกลยุทธ์ในการนำเสนอ

2. **การวิเคราะห์ผู้ส่งสาร (สื่อมวลชน)** เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ
สัมภาษณ์ผู้ส่งสาร อันได้แก่ ผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการ และพิธีกร โดยจะวิเคราะห์ตาม
ประเด็นดังต่อไปนี้

- ปัจจัยที่มีต่อการเลือกประเด็นเนื้อหา
- ความมุ่งหมายในการสร้างภาพให้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์

- การใช้วิธีการและกลยุทธ์ในการนำเสนอ
- จุดมุ่งหมายหรือความคาดหวังที่มีต่อผู้รับสาร
- ทักษะติดต่อประเด็นนี้

3. **การวิเคราะห์ผู้รับสาร** เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้รับสาร อันได้แก่ พระสงฆ์ ครูอาจารย์ นักเรียนนักศึกษา เจ้าหน้าที่ผู้คุมขังนักโทษ โดยทำการวิเคราะห์ตามประเด็นดังต่อไปนี้

- สารที่ได้จากการดูเทปโทรทัศน์
- ความเข้าใจในเนื้อหาสาร
- ความคิดเห็นต่อผู้ร้ายกลับใจ
- ความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอ
- ความคิดเห็นต่อความแตกต่างของกรณีศึกษาทั้งสอง

การนำเสนอข้อมูล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายและพรรณานเนื้อหา (Description) ในข้อมูลแต่ละส่วน โดยนำเสนอแต่ละองค์ประกอบ (เนื้อหา , ผู้ส่งสาร , ผู้รับสาร) และนำเสนอโดยสรุปรวมอีกครั้ง ดังนี้

บทที่ 4 นำเสนอผลการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาเนื้อหาและวิธีการนำเสนอภาพลักษณ์ของวีรบุรุษแบบผู้ร้ายกลับใจที่ปรากฏในสื่อมวลชน และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการนำเสนอภาพลักษณ์ของวีรบุรุษแบบผู้ร้ายกลับใจในสื่อมวลชน โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิธีการและกลยุทธ์ในการนำเสนอ
 - วิธีการเปิดประเด็นในการนำเสนอ
 - วิธีการปิดประเด็นในการนำเสนอ
 - การสร้างบรรยากาศในการนำเสนอ
2. สัดส่วนของเนื้อหาในการนำเสนอ

บทที่ 5 นำเสนอผลการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ใน ส่วนของผู้ส่งสาร คือ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการนำเสนอภาพลักษณ์ของ วีรบุรุษแบบผู้ร้ายกลับใจ และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อศึกษาถึงจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสารและ ความเข้าใจของผู้รับสารว่าผู้รับสารได้รับสารตามความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการหรือไม่ และเพื่อ เป็นการตรวจสอบจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสารว่าสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาหรือไม่ ผล การวิเคราะห์ในบทนี้จะถูกนำเสนอ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายในการนำเสนอและความคาดหวังที่มีต่อผู้รับสาร
2. ทศนคติของผู้ส่งสารต่อการนำเสนอ
3. ลักษณะการผลิตงานของสื่อ
4. กลยุทธ์ด้านการเลือกเนื้อหา
5. กลยุทธ์ด้านการเลือกรูปแบบนำเสนอ
6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกประเด็นเนื้อหา

บทที่ 6 นำเสนอผลการวิเคราะห์ผู้รับสาร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ 3 คือ เพื่อศึกษาถึงจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสารและความเข้าใจของผู้รับสารว่าผู้รับสารได้รับสารตามความ หมายที่ผู้ส่งสารต้องการหรือไม่ และวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 คือ เพื่อศึกษาถึงการตอบรับสารที่นำ เสนอภาพลักษณ์ของวีรบุรุษแบบผู้ร้ายกลับใจของผู้รับสารประเภทต่างๆ โดยแบ่งการนำเสนอผล การวิเคราะห์ดังนี้

1. ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างต่อเนื้อหาที่นำเสนอภาพลักษณ์ของวีรบุรุษแบบ ผู้ร้ายกลับใจ
2. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการนำเสนอประเด็นของผู้ร้ายกลับใจ

บทที่ 7 นำเสนอผลการวิเคราะห์การสรุปและอภิปรายผล โดยการเชื่อมโยงผล การวิเคราะห์ที่ได้จากทั้ง 3 องค์ประกอบของการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร เนื้อหา และผู้รับสาร เข้ากับ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ประเด็นคือ

1. การสร้างภาพลักษณ์ของวีรบุรุษแบบผู้ร้ายกลับใจของสื่อมวลชน
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอภาพลักษณ์วีรบุรุษแบบผู้ร้ายกลับใจในสื่อ มวลชน
3. การเข้ารหัสของผู้ส่งสารและถอดรหัสนของผู้รับสาร
4. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย